

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio: Quod peccatum veniale non potest dimitti, voluntate manente ad illud.

Hanc ponit sanctus Thomas, presenti distinctione, q. 2, art. 1, in solutione primæ questionculæ, dicens: « Peccatum quodlibet potest dimitti vel remitti quoad duo: scilicet quantum ad culpam, et quantum ad reatum. Non autem potest esse secunda remissio sine prima; quia quamdiu manet culpa, manet debitum pœnæ. Culpa autem in deordinatione voluntatis consistit. Unde non potest culpa remitti, nisi reordinetur voluntas; quod esse non potest quamdiu in ipsa deordinatione manet, alias duo opposita essent simul vera. Et ideo nullo modo potest dimitti veniale, quamdiu voluntas ad illud manet. — Item, manente causa, non potest tolli effectus. Sed adherentia voluntatis inordinata ad aliquid, erit causa venialis peccati. Ergo, manente voluntate fixa in illo, non potest ipsum remitti. — Item, affectus ad opus habet rationem peccati, sicut et ipsum opus venialis peccati. Sed opus venialis peccati, dum manet, non permittit veniale peccatum dimitti. Ergo nec affectus ad ipsum manens. » — Hæc ille. — Ex quibus patet multiplex ratio pro conclusione.

Secunda conclusio est quod unum peccatum veniale potest dimitti sine alio veniali.

Hanc ponit ibidem, in solutione secundæ questionculæ, dicens: « Ea quæ non habent connexionem ad invicem, unum potest auferri sine alio, sed quæ habent aliquo modo connexionem, unum non potest sine alio auferri. Peccata autem mortalia, quamvis non habeant connexionem ex parte conversionis, habent tamen connexionem ex parte aversionis; quia ab uno incommutabili bono avertunt. Et ideo unum sine alio remitti non potest; cum remissio culpe magis respiciat per oppositum aversionem quam conversionem, quia culpa remittitur cum homo restituitur ad id a quo culpa separavit. Venialia autem non habent connexionem, neque quantum ad conversionem, neque quantum ad aversionem; cum in eis nulla sit aversio a fine, etsi sit aliquis defectus in actu eorum quæ expediunt ad finem. Et ideo unum veniale potest dimitti sine alio. — Item, majoris gratiæ est remissio peccati mortalis quam venialis. Sed unum peccatum veniale manens fixum in corde, non impedit remissionem peccati

tire quod Deus dicitur juste facere, solum secundum ordinem unius creature ad aliam, et non secundum ordinem creature ad Deum; cuius oppositum dicit, 1 p., ubi supra allegatum est (q. 21, art. 1, ad 3um). Sed non est ibi magna contradictio: quia intendit, in Quarto, dicere quod alius modus justitiæ est hic quam ibi. Quod patet: quia, 4. Sentent., dist. 46, q. 1, art. 1, in solutione primæ questionculæ, sic dicit: « Duo modi assignantur divinæ justitiæ: unus, in quantum reddit pro meritis; alius, secundum quod facit illud quod decet suam bonitatem, etc. » Et simile dicit, 1 p., q. 21, art. 1.

Ad argumentum contra questionem, patet responsum per prædicta (α).

Et hæc de questione sufficiant. De qua benedictus Deus. Amen.

DISTINCTIO XVI.

QUÆSTIO I.

UTRUM PECCATUM VENIALE POSSIT REMITTI
SINE MORTALI

CIRCA sextamdecimam distinctionem 4. Sententiarum queritur: Utrum peccatum veniale possit remitti sine mortali.

Et arguitur quod sic. Peccato quod sufficienter punitum est, non debetur alia pœna; quia non iudicat his Deus in idipsum. Sed peccatum veniale potest aliquis in mortali existens sufficienter in seipso punire, cum debeatur ei pœna finita. Ergo non reservabitur ulterius ad pœnam. Sed nunquam absolvitur aliquis a reatu pœnæ, nisi prius absolvatur a culpa. Ergo, manente peccato mortali, potest veniale dimitti.

In oppositum arguitur. Quia Gregorius (6) dicit quod *veniale peccatum obscurat mentem, sed mortale obtenebrat*. Sed obscuritas non removetur nisi per lucem; lux autem est spiritualis gratia, quæ etiam mortale delet. Ergo non potest dimitti veniale sine dimissione mortalis.

In hac quæstione erunt tres articuli. In primo ponentur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

(α) Cfr. præsertim art. præ., § 1, I, et quæ secundo loco dicuntur ad secundum principale Scoti.

(6) Hæc verba non sic expresse reperiuntur apud Gregorium. In 10. Moralium, cap. 11 (rec. 9, vet. 14), ostendens discrimen vanitatis ab iniquitate, dicit: *Vanitas mentem obnubilat, iniquitas cæcat*.

mortalis. Ergo multo minus impedit remissionem alterius venialis. » — Hæc ille.

Tertia conclusio : Quod peccatum veniale non potest dimitti sine mortali, vel mortali remanente.

Hanc ponit ibidem, in solutione tertiæ quæstionculæ, dicens : « Remoto priori, removetur posterius; nec posterius restituitur, nisi priori restituto. Fervor autem charitatis, cui veniale opponitur, est posterior ipsa charitate. Unde quamdiu charitas non restituitur, nec fervor charitatis reparari potest; in qua reparatione consistit venialis peccati dimissio, sicut et in reparatione charitatis dimissio mortalis. Et ideo non potest veniale dimitti ei cui mortale non dimittitur. Potest etiam ratio assignari ex parte remittentis : quia a Deo, qui solus peccata dimittit, peccatum mortale separat; et ideo effectum ejus in remissione peccati venialis habens, peccatum mortale non percipit. Similiter ex parte ejus quo fit remissio, scilicet charitatis, quæ universa delicta operit, *Proverb.* 10 (v. 12), quam peccatum mortale tollit. » — Hæc ille.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione : Quidquid repugnat cuilibet fervori charitatis, impedit remissionem peccati venialis. Sed peccatum mortale est hujusmodi. Igitur, etc.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ 1. — CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Durandi. — Quantum ad secundum articulum, arguendum est contra conclusiones. Et quidem contra tertiam, quæ respondet directe ad quæstionem, arguit Durandus (dist. 16, q. 2).

Primo. Quia peccatum mortale differt a veniali, eo quod in mortali sunt tria : scilicet culpa, quæ consistit in deordinatione actus; offensa, quæ consistit in privatione gratiæ (non enim Deus dicitur offendi peccatori secundum affectum, sed secundum effectum, inquantum peccatorem privat gratia, quæ habetur ad amicum); tertium est poena, quæ peccato mortali debetur. Propter quod ad remissionem peccati mortalis requiritur reordinatio voluntatis per contritionem, contra culpam; restitutio gratiæ, contra offensam; commutatio pœnæ æternæ in temporalem. Sed in peccato veniali est quedam culpa, propter deordinationem actus; sed non est ibi offensa prædicto modo accepta, quia peccatum veniale de se non tollit gratiam; et est ibi poena debita, sed

finita. Ergo ad remissionem ejus solum requiritur reordinatio voluntatis per debitam displicentiam ejus quod indebite placuit, et solutio pœnæ finitæ; non autem restitutio gratiæ, quæ non est amissa ratione peccati venialis. Sed hæc possunt fieri ab homine existente in peccato mortali. Igitur, etc.

Secundo. Quia ponatur quod puer non baptizatus, existens in originali, quando venit ad ætatem in (x) qua primo potest peccare, peccet venialiter, et statim moriatur. Aut punietur in inferno pro peccato veniali pœna finita, vel infinita. Si finita, fortiori ratione potuit eam in præsentī vita solvere, si vixisset, non obstante peccato originali, cum quo non stat gratia. Si infinita, videtur inconveniens, cum, secundum taxationem divinam, peccato veniali non debeatur nisi pœna finita.

Fortē dicetur quod puer veniens ad ætatem in qua potest peccare, nunquam peccat primo venialiter, sed mortaliter. — Sed hoc est manifeste falsum in pueris tam baptizatis quam non baptizatis. Multa enim sunt delicta puerorum, quæ ab omnibus reputantur venialia, antequam aliquis judicet eos peccasse mortaliter.

Tertio. Quia, secundum omnes, per opera bona facta extra charitatem, meretur aliquis, saltem de congruo, aliquod bonum temporale. Sed expiatio pœnæ temporalis debite peccato veniali, est quoddam bonum temporale. Ergo per bona opera facta extra charitatem potest aliquis mereri apud Deum expiationem talis pœnæ. Et sic existens in peccato mortali poterit per aliqua bona opera pœnalia satisfacere de pœna peccato veniali debita.

Quarto. Quia, si aliquid obstaret, potissime videretur quod poena non est apud Deum satisfactoria, nisi quatenus acceptatur; sed ab homine qui est in peccato mortali, quidquid fit, non acceptatur a Deo, cum sit inimicus; ergo non est satisfactorium pro aliquo peccato quantumcumque veniali. — Sed hoc non obstat. Quia aliquid potest esse acceptum dupliciter. Uno modo, tanquam remunerandum vitæ æternæ; et talis acceptatio non est nisi per gratiam. Alio modo potest aliquid esse acceptum Deo, tanquam remunerabile aliquo bono temporali; et sic bona facta extra charitatem sunt Deo accepta. Et quia carere malo habet rationem boni, ideo bona facta extra charitatem sunt Deo accepta (6), non solum ad adipiscendum temporale, sed etiam ad expiationem pœnæ temporalis peccato veniali debite. Et in hoc est evacuatum totum fundamentum tuæ opinionis; ex hoc enim solo ponis peccatum veniale non posse dimitti sine mortali, quia nihil potest esse Deo acceptum sine gratia; hoc autem falsum est, nisi de sola acceptatione ad meritum vitæ æternæ.

(x) in. Om. Pr.

(6) a verbis *Et quia* usque ad *accepta*, om. Pr.

Quinto. Quia ratio tuæ positionis non cogit. Cum enim dicis quod peccatum mortale opponitur charitati, veniale autem fervori charitatis; — dicendum quod ex neutra parte est oppositio formalis. Cum enim utrumque peccatum, tam mortale quam veniale, formaliter consistat in deordinatione actus, utrique tantum opponitur reordinatio actus formaliter. Charitas autem vel fervor charitatis nulli eorum opponitur formaliter. Sed charitas consecutive opponitur peccato mortali, quia non stat cum deordinatione actus peccati mortalis. Fervor autem charitatis non opponitur peccato veniali: nec formaliter, ut dictum est; nec consecutive, quia cum peccato veniali stat charitas et fervor charitatis. Fervor enim charitatis aut intelligitur intensio charitatis quantum ad habitum, et iste nunquam diminuitur per quodcumque peccatum; aut intelligitur de intensio charitatis quantum ad actum, et talis fervor non opponitur veniali, quin cum tali fervore possit manere peccatum veniale. Nec talis fervor sufficit ad deletionem peccati venialis, sine aliqua displicentia vel contritione; sola autem displicentia vel contritio sufficit ad deletionem peccati venialis, sine tali fervore. Et ideo minor dictæ rationis est falsa, etc.

Sexto. Quia dictum Gregorii non juvat: quia peccatum veniale non obscurat per diminutionem luminis gratiæ vel charitatis; quia, secundum omnes, licet gratia et charitas possint augeri, nunquam tamen minuantur. Et ideo non oportet quod venialia dimittantur per intensiorem luminis gratiæ et charitatis. Dicuntur tamen obscurare, et non totaliter obtenebrare: quia, cum omne peccatum mortale fiat ex defectu luminis rationis, minor defectus est in commissione peccati venialis, quod dicitur obscurare, quam in commissione peccati mortalis, quod dicitur obtenebrare. — Hæc Durandus, in forma.

II. Argumenta aliorum. — Ad idem arguitur ab aliis. (apud Petr. de Palude, dist. 16, q. 1).

Primo Quia, cum veniale possit fieri mortale et e converso, videtur quod non plus dependeat remissio venialium a remissione mortalium, quam e contra. Sed mortale potest remitti sine veniali. Ergo e converso.

Secundo. Quia poena debita veniali est finita simpliciter, et non sub conditione, sicut est de poena debita mortali confesso. Ergo potest solvi.

Tertio. Quia non est ibi offensa sicut in mortali, sed solum deordinatio voluntatis et poena finita. Ergo sufficient duo opposita. Ergo, etc.

Quarto. Quia quod non tollitur actu et aptitudine per peccatum, non oportet restitui ad remissionem peccati. Sed per peccatum veniale non tollitur gratia actu, sicut per peccatum mortale; nec aptitudine, sicut per secundum. Ergo, etc.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PONUNTUR SOLUTIONES

§ 1. — AD ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Durandi. — Quantum ad tertium, respondendum est objectionibus supradictis.

Ad primum ergo Durandi, dicitur primo, quod in peccato veniali non solum sunt illa duo quæ tangit arguens, verum etiam tertium, scilicet aliqualis macula et offensa. Et quidem quod sit ibi aliqualis macula, dicit sanctus Thomas, presenti distinctione, q. 2, art. 2, q^a 1, in solutione primi. Arguit enim sic: « Peccatum veniale transiens actu, in anima manet reatu. Sed reatus fundatur super macula. Cum ergo macula non possit ab anima abstergi nisi per gratiam, sicut nec tenebra nisi per lucem, videtur quod veniale dimitti non possit sine gratiæ infusione. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod macula potest esse dupliciter. Uno modo, per privationem pulchritudinis; et sic in veniali non manet aliqua macula, quia non tollit gratiam, quæ est animæ decor. Alio modo, per hoc quod pulchritudo quæ inest, impeditur ne exterius appareat, sicut per pulverem pulchritudo faciei fœdatur; et talis macula est in veniali, quia impeditur decor gratiæ ne in actibus exterius ostendatur. Unde non oportet quod talis macula per infusionem gratiæ tollatur, sed per actum qui gratiæ impedimentum tollat. » — Hæc ille. — Simile dicit, 3 p., q. 87, art. 2, in solutione tertii, quod recitatum est (α): « Sicut, inquit, in corpore contingit esse maculam dupliciter, uno modo per privationem ejus quod requiritur ad decorem (puta debiti coloris, aut debite proportionis membrorum), alio modo per superinductionem alicujus impediens decorem (puta luti, aut pulveris); ita etiam in anima inducitur macula uno modo per privationem decoris gratiæ per peccatum mortale, alio modo per inclinationem inordinati affectus ad aliquid temporale, et hoc fit per peccatum veniale. Et ideo ad tollendum maculam peccati mortalis requiritur infusio gratiæ; sed ad tollendam maculam peccati (β) venialis requiritur actus procedens a gratia, per quem removeatur inordinata adhesio ad rem temporalem. » — Hæc ille. — Verumtamen ista macula non est ita

(α) Hoc enim argumentum differt tantum quoad verba ab eo quod adducitur ex §. *Sentent.* Sic dicit: *Peccatum veniale maculam quoddam animæ infert. Sed macula non auferitur nisi per gratiam, quæ est spiritualis animæ decor. Ergo videtur quod peccata venialia non dimittantur sine gratiæ infusione.*

(β) A verbo *mortalis* usque ad *peccati*, om. Pr.

proprie dicta sicut macula peccati mortalis; et sic debet intelligi quod idem sanctus Thomas dicit, 1^a 2^e, q. 89, art. 1: « Macula, inquit, importat detrimentum nitoris ex aliquo contactu; sicut in corporalibus patet, ex quibus per similitudinem nomen macule ad animam transfertur. Sicut autem in corpore est duplex nitor, unus quidem ex intrinseca dispositione membrorum et colorum, alius autem ex exteriori claritate superveniente; ita etiam in anima est duplex nitor, unus quidem habitualis, quasi intrinsecus, alius autem actualis, quasi exterior fulgor. Peccatum autem veniale impedit quidem decorem actualem, non tamen habitualem; quia non excludit nec diminuit habitum charitatis et aliarum virtutum, sed solum impedit eorum actum. Macula autem importat aliquid manens in re maculata; unde magis videtur pertinere ad detrimentum habitualis nitoris quam actualis. Unde, proprie loquendo, peccatum veniale non causat maculam in anima; et si alicubi dicatur maculam inducere, hoc est secundum quid, inquantum impedit nitorem qui est ex actibus virtutum. » — Hæc ille.

Quod autem in peccato veniali sit aliqua offensa Dei, ostendit ipse, presenti distinctione, q. 2, art. 4, q^{da} 2, ubi arguit sic, tertio loco: « Ei qui displicet Deo, peccatum non dimittitur. Sed habens veniale displicet Deo. Ergo quamdiu manet unum, aliud non tollitur, nec remittitur. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod peccatum mortale ita displicet Deo, quod etiam facit ipsum peccantem Deo displicentem, inquantum pulchritudinem gratiæ, quam Deus in ipso amat, auferit. Sed peccatum veniale, quamvis Deo displiceat, quia inordinatum est, non tamen facit peccantem Deo displicentem: quia non privatur claritas gratiæ, sed quodammodo obnubilatur, in quantum ejus processus ad exteriora impeditur; et ideo dicit Gregorius (z), quod peccatum veniale obscurat, sed mortale obtenebrat, etc. » — Hæc ille. — Ex quibus patet quod, etsi propter peccatum veniale Deus non offendatur peccanti, tamen offenditur peccato, inquantum ipsum detestatur, et odit, et punit tanquam sibi displicens. Est ibi ergo nonnulla offensa; et, per consequens, ad ejus remissionem requiritur aliquis actus contrarius, Deo placens, in ordine ad vitam æternam, scilicet aliquis actus gratiæ et charitatis elicitus, sicut peccatum veniale retardat a vita æterna, et a consecutione illius impedit. De hoc sanctus Thomas, *de Malo*, q. 7, art. 11, sic dicit: « Peccatum remitti non est aliud quam peccatum non imputari. Unde in Psalmis (31), cum primum (a) et (v. 1) (b), *Beati quorum remissæ sunt ini-*

quitates, quasi exponeret, subdit (v. 2): *Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum*. Imputatur autem peccatum alicui inquantum per ipsum impeditur homo a consecutione ultimi finis, qui est beatitudo æterna; a qua impeditur homo per peccatum, et ratione culpæ, et ratione pœnæ. Ratione quidem culpæ (z): quia, cum beatitudo æterna sit perfectum bonum hominis, non compatitur secum aliquam bonitatis minorationem; ex hoc autem ipso quod aliquis actum peccati commisit, incurrit quamdam boni minorationem, inquantum factus est vituperabilis, et indecentiam quamdam habens ad tantum bonum. Ex hoc vero quod reus est pœnæ, etiam impeditur a beatitudine perfecta, quæ omnem dolorem et pœnam excludit: *fugiet enim ibi dolor et gemitus*, Isaïe 35 (v. 10). Utrumque tamen horum aliter impedit in peccato veniali, et aliter in peccato mortali. Nam, in peccato mortali, homo patitur bonitatis minorationem per privationem principii ducentis ad finem, scilicet per privationem charitatis; sed, in peccato veniali, patitur homo minorationem et impedimentum per quamdam indecentiam actus, in quo, quasi impedimento existente in ipso actu quo peragendum erat in finem, retardatur, salvo tamen principio inclinante; sicut etiam grave potest impediri ne perveniat deorsum, vel propter corruptionem gravitatis in ipso, vel propter aliquod impedimentum occurrens, quo impeditur motus ejus ne ad finem naturalem perveniat. Ex parte etiam reatus pœnæ est differentia. Nam per peccatum mortale meretur, quasi inimicuseffectus, pœnam exterminantem; per peccatum vero veniale, pœnam corrigentem. Aliter ergo remittitur peccatum veniale, et aliter mortale. Nam, quantum ad culpam, ad hoc quod peccatum mortale non imputetur, oportet quod tollatur impedimentum, quod erat ex corruptione principii, per novam charitatis et gratiæ infusionem; hoc autem non requiritur in peccato veniali, quia charitas manebat, sed oportet quod tollatur impedimentum per aliquem fortem impulsam repugnantem impedimento quod erat appositum ex obice venialis: sicut impedimentum quod contingit ex gravitatis corruptione, non potest tolli nisi per iteratam generationem ejus; impedimentum vero quod esset ex aliquo obice opposito, tollitur per aliquem violentum motum removenstem ipsum obicem. Sic ergo veniale, quantum ad culpam, remittitur per fervorem charitatis; mortale vero, per gratiæ infusionem. » — Hæc ille.

Dicitur secundo, quod, dato quod in peccato veniali non sit macula, vel offensa stricte et proprie sumpta, sic quod per ipsam Deus offendatur peccanti, vel peccans offendat Deum; tamen ille qui habet veniale cum mortali, ratione mortalis offendit Deum, et Deus offensus est ibi. Et ideo, quamdiu

z Cfr. ea quæ superius dicta sunt, in principio questionis, occasione verborum Gregorii.

(a) prænississet (v. 1). — primum versum Pr.

(z) Ratione quidem culpæ. — Om. Pr.

habet mortale et caret charitate et gratia, non potest habere reordinationem voluntatis sufficientem ad dimissionem venialis, nec solutionem pene sufficientis ad hoc. De predictis sanctus Thomas, *de Malo*, q. 7, art. 10, ubi arguit sic, sexto loco: « Contingit quandoque quod aliquis in mortali moriens poenitet de aliquo veniali commisso, mutans in hac vita voluntatem suam quam habuerat de peccando venialiter. Sed in illa voluntate remanet anima in qua de corpore exit. Ergo non erit in eo qui sic decedit peccatum veniale post mortem. Non ergo pro eo aeternaliter punietur. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod peccatum postquam transit actu, potest manere reatu, quem non tollit quolibet mutatio voluntatis, sed solum illa quam charitas operatur. » — Haec ille.

— Item, ibidem (arg. Sed contra), arguit sic, probando quod peccatum veniale sine charitate puniatur poena aeterna: « Quia quod poena peccatorum venialium terminetur, hoc est merito fundamenti, ut patet per Apostolum, 1. *Corinth.* 3. Quod quidem fundamentum est fides formata, ut dicit Augustinus, 21. *de Civitate Dei* (cap. 26), et in libro *de Fide et operibus* (cap. 16). Hoc autem fundamentum non est in eo qui cum peccato mortali decedit. Ergo poena venialium non terminabitur in ipso. » — Haec ille.

— Et per totum articulum ponit quod peccatum veniale conjunctum mortali efficitur per accidens irremissibile, inquantum est in subiecto privato gratia. Item, 3 p., q. 87, art. 4, sic dicit: « Remissio culpe cujuscunque nunquam fit nisi per virtutem gratiae: quia, ut Apostolus dicit, *Roman.* 4, ad gratiam Dei pertinet quod Deus alieni non imputet peccatum; quod Glossa ibi exponit de veniali. Ille autem qui est in peccato mortali, caret gratia. Unde nullum peccatum veniale sibi dimittitur. » — Haec ille.

— Item, 2. *Sentent.*, dist. 42, q. 1, art. 5, in solutione sexti, sic dicit: « Ille qui decedit cum mortali et veniali simul, puniatur in inferno pro veniali, et puniatur in aeternum; longe tamen minus acerba poena quam illa quae est pro mortali. Hoc autem accidit veniali, inquantum est mortali conjunctum, quod gratiam privat, sine qua nulla poena potest esse purgativa vel expiativa. » — Haec ille.

— Simile dicit, 4. *Sentent.*, dist. 21, q. 1, art. 2, in solutione tertiae quaestionis; et aliis locis. — Ex quibus patet quod existens in mortali non potest sufficienter reordinare voluntatem suam, nec aliquam satisfactionem impendere, quae sufficiat ad peccati venialis remissionem: quia nec contritio nec satisfactio est extra gratiam; reordinatio vero voluntatis est contritio, ut post dicitur.

Ad secundum respondet sanctus Thomas, *de Malo*, q. 7, art. 10, in solutione octavi, dicens: « Non est possibile quod aliquis decedat cum veniali peccato et originali absque mortali: quia ante usum rationis puer excusatur a peccato mortali, ita ut si etiam

committat actum qui de genere suo sit peccatum mortale, non incurrit reatum mortalis peccati, eo quod nondum habet usum rationis; unde multo magis excusatur a reatu peccati venialis, quia quod excusat majus peccatum, multo magis excusat et minus. Sed postquam habet usum rationis, peccat mortaliter si non facit quod in se est ad querendum suam salutem; si autem faciat, gratiam consequitur, per quam immunis erit a peccato originali. » Et si contra hoc arguitur: quia quod aliquis actu convertatur ad Deum, cadit sub praecepto affirmativo; praecepta autem affirmativa, etsi obligent semper, non tamen obligant ad semper; non ergo statim peccat mortaliter, si non convertatur ad Deum actu, statim habito usu rationis; potest autem tunc peccare venialiter; ergo potest esse peccatum veniale cum originali, sine mortali; — ad hoc respondet idem sanctus Thomas, ibidem, ad 9^m, dicens: « Licet praecepta affirmativa, communiter loquendo, non obligent ad semper; tamen ad hoc est homo naturali lege obligatus, ut primo sit sollicitus de sua salute, secundum illud Matth. 6 (v. 33): *Primum querite regnum Dei*. Ultimus enim finis naturaliter cadit primo in appetitu, sicut prima principia naturaliter cadunt primo in apprehensione; sic enim omnia desideria praesupponunt desiderium ultimi finis, sicut omnes speculationes conclusionum praesupponunt speculationem primorum principiorum. » — Haec ille.

— Simile ponit, 2. *Sentent.*, dist. 42, q. 1, art. 5, in solutione septimi, ubi sic dicit: « Positio illa est impossibilis. Quod sic patet: Si enim aliquid est sufficiens ad excusandum majus peccatum, multo amplius sufficit ad excusandum minus; sed imperfectio aetatis excusat peccatum mortale, ut puer, nondum habens usum liberi arbitrii, mortalis reus non habeatur (x), etiamsi actum faciat qui ex suo genere peccatum mortale est; unde multo amplius excusat infantia ne peccatum veniale imputetur. Et ideo non potest esse quod homo venialiter peccet ante illud tempus quo usum rationis habet, ut jam mortaliter peccare possit. Statim autem ut ad tempus illud pervenit, vel gratiam habet, vel in peccato mortali est: quia, si facit quod in se est, Deus ei gratiam infundit; si autem non facit, peccat mortaliter, quia tunc est tempus ut de sua salute cogitet, et ei operam det. Et ideo positio est impossibilis. Si tamen ponatur, per impossibile, tunc talis punietur poena sensibili pro veniali in inferno, et poena illa erit aeterna. Sed hoc accidit veniali, inquantum est sine gratia. » — Haec ille.

— Item, 1^a 2^a, q. 87, art. 5, in solutione secundi et tertii (6), ubi sic dicit: « Peccato originali non debetur poena aeterna ratione suae gravitatis, sed ratione conditionis subiecti, scilicet homi-

(x) habetur. — habetur Pr.

(6) et tertii. — Om. Pr.

nis qui sine gratia invenitur, per quam solam fit remissio peccati. Et similiter est de peccato veniali. Eternitas enim pœnæ non respondet quantitati culpæ, sed irremissibilitati. » — Hæc ille.

Cum autem dicit arguens, quod prædicta de pueris sunt manifeste falsa, etc.; — negatur. Sed sua probatio est manifeste falsa: quia illi qui judicant pueros peccare venialiter priusquam habeant usum rationis, quo possint peccare mortaliter, false judicant. Conceditur tamen quod ante usum rationis possunt facere multa, quæ secundum genus suum sunt venialia peccata, non tamen in eis sunt peccata; sicut in simili dicendum est de mortalibus.

Ad tertium dicitur quod, si major intelligatur de quolibet bono temporali, falsa est. Si autem intelligatur particulariter de aliquibus bonis temporalibus solum, tunc major vera est; sed argumentum est ex puris indefinitis vel particularibus; et sic forma arguendi nulla est. Pro cuius declaratione, sciendum quod bona opera facta in peccato mortali, sunt meritoria de congruo, si debeat dici meritum, quoniam duplicis boni vel præmii, secundum quod ponit beatus Thomas, decimaquinta distinctione *Quarti*, q. 1, art. 3, in solutione quarte et quinte questionum. Valent enim primo ad disponendum ad gratiam; secundo, ad assuefactionem bonorum operum; tertio, ad consecutionem bonorum temporalium, vel vitiationem malorum; quarto, quia minuunt pœnam inferni, non quidem quod liberent a pœna quam jam quis meruit, sed quia impediunt meritum pœnæ, quia homo reatum omissionis evadit, qui hujusmodi opera perficit, et a multis peccatis retrahitur, et cum minori contemptu peccat; quinto (x), ad dilationem vel minutionem pœnæ temporalis, sicut legitur de Achab, 3. *Regum*. (cap. 21).

Dicitur secundo, quod per talia opera nullus meretur de congruo aliquod bonum temporale; nec expiationem alienius pœnæ temporalis, quæ sit posterior natura infusione gratiæ gratum facientis. Sic autem est de pœna satisfactoria debita peccato veniali: nam expiatio talis pœnæ presupponit remissionem culpæ venialis; et remissio culpæ venialis presupponit actum et habitum gratiæ, sicut patet per prædicta. Unde sicut bona opera in mortali facta non sunt meritoria remissionis vel expiationis pœnæ æternæ, eo quia illa presupponit remissionem culpæ mortalis per infusionem habitus gratiæ; ita non sunt meritoria remissionis pœnæ temporalis satisfactoriæ debite peccato veniali, quia illa presupponit remissionem culpæ per actum elicitum a charitate et gratia. Immo minus sunt meritoria expiationis pœnæ debite veniali, quam pœnæ debite peccato mortali. Quod patet: quia talia bona opera sunt meritoria de congruo tali

quali dispositionis vel infusionis gratiæ; ad gratiam autem mox sequitur pœnæ æternæ remissio, non autem pœnæ temporalis, immo restat persolvenda post remissionem culpæ venialis quandoque et ut in pluribus. Est ergo in argumento fallacia consequentis, arguendo ab indefinita ad ejus singularem, scilicet: Bona opera in mortali facta, sunt meritoria expiationis alienius pœnæ temporalis; ergo sunt meritoria expiationis satisfactoriæ pœnæ debite veniali. Hanc solutionem sententialiter ponit sanctus Thomas in presenti distinctione, q. 2, art. 1, q. 3, in solutione tertii, quod rebatum fuit in principio questionis, pro parte affirmativa, dicens: « Pœna etiam hominis offensam non tollit, nisi ab eo in quem peccatum commissum est, acceptetur. Nec acceptari potest quamdiu inimicitia ad ipsum manet. Et ideo, manente inimicitia hominis ad Deum per peccatum mortale, pœna quantumque veniale non purgat. Unde, Isaia 58 (v. 3 et 4): Dominus dicit non esse accepta jejunia eorum qui ad lites et contentiones jejunabant. » — Hæc ille. — Item, dist. 15, q. 1, art. 3, in solutione quinte questionum, arguit sic, in simili: « Cum nullus liberetur a pœna nisi sit absolutus a culpa, quia effectus non diminuitur nec tollitur nisi diminuta vel ablata causa, ideo per opera extra charitatem facta, quæ neque culpam tollere neque diminuire possunt, pœna inferni mitigari non potest. » — Hæc ille. — Ita, in proposito, dici debet de pœna debita veniali in purgatorio in foro penitentiali.

Ad quartum patet solutio per prædicta: quia causam illam assignat sanctus Thomas, ut statim allegatum est. Nec valet instantia vel solutio quam dat arguens. Quia, ut prædictum est, bona opera facta in mortali non sunt accepta Deo tanquam remuneranda (z) vita æterna, nec aliquo bono temporali, aut expiatione pœnæ temporalis, nisi presupponendo (a) ordine nature, in eo qui sic remuneratur, habitum vel actum gratiæ et charitatis. Sic autem est de expiatione pœnæ satisfactoriæ debite peccato veniali, quæ ipsum veniale purgat. Secus est de aliis pœnis debitis in hoc seculo peccatis venialibus vel mortalibus, quæ non sunt peccatorum purgative, nec satisfactoriæ, sed propter aliud eis nolentibus infliguntur, puta ad initium damnationis eorum, vel gloriam Dei, vel bonum aliorum hominum: nam ad dilationem, vel diminutionem, vel preservationem talium pœnarum temporalium, bona opera in mortali facta valere possunt. — Sed forte arguens deceptus fuit in hoc quod putavit peccati venialis remissionem non esse aliud quam pœnæ temporalis solutionem, et non distinxit inter remissionem culpæ et remissionem pœnæ. Quæ duo multum distant, ut ostendit san-

(x) quinto. — ergo Pr.

(z) remuneranda. — remunerantia Pr.

(a) nisi presupponendo. — presupposita Pr.

ctus Thomas, *de Malo*, q. 7, art. 11, ubi, postquam ostendit quid est peccatum veniale remitti quoad culpam, ostendit quid sit illud remitti quoad penam, dicens: « Sic ergo veniale quantum ad culpam remittitur per fervorem charitatis, mortale vero per gratiae infusionem. Quantum ad penam autem, peccatum mortale non remittitur, quia habet penam interminabilem et aeternam; peccatum vero veniale remittitur per exsolutionem poenae temporalis finitae. » — Haec ille. — Item, ibidem, in solutione decimi-septimi argumenti, sic dicit: « Remissio culpae non fit per poenam, sed per usum gratiae. » Item, in solutione principali, dicit: « Quibusdam venialia remittuntur post hanc vitam quoad culpam, eo modo quo remittuntur in hac vita, scilicet per actum charitatis in Deum, repugnantem venialibus in hac vita commissis, etc. » Si vero arguens distinxerit inter illa duo, tunc false putavit veniale remitti quoad culpam per displicentiam peccati sine gratia et dilectione Dei super omnia, et quoad penam remitti per exsolutionem poenae finitae extra gratiam et charitatem: quia, ut dictum fuit, sine gratia et charitate nullus dolor de peccato habet rationem contritionis, nec opus poenale rationem satisfactionis; utrumque autem requiritur ad completam remissionem peccati venialis, potissime contritio, ut post dicitur.

Ad quintum dicitur quod solutio quam dat arguens, probans conclusionem, non valet. Cum enim dicit quod fervor charitatis non opponatur peccato veniali nec formaliter nec consecutive, falsum dicit. Nec valet sua probatio: quia fervor charitatis, qui delet veniale, nullo modo stat cum illo veniali quod delet, licet possit stare cum aliis venialibus; talis enim fervor est displicentia et contritio de illo veniali, et non de aliis. De hoc sanctus Thomas, presenti distinctione, q. 2, art. 1, q^{da} 1, in solutione secundi: « Quodlibet peccatum mortale opponitur cuiuslibet quantumcumque parvae charitati. Non autem quodlibet veniale opponitur cuiusque fervori charitatis. Dicitur enim fervor charitatis per similitudinem, secundum quod ad exteriora quodammodo ebulliendo diffunditur. Ex illa autem parte qua veniale committitur, charitatis fervor non apparet, sed aliquid praeter charitatem. Unde, quamvis sit fervor charitatis quantum ad aliqua, potest esse tepiditas quantum ad alia. Et sic non quilibet fervor opponitur cuiuslibet veniali. Unde non est similis comparatio peccati mortalis ad charitatem, et venialis ad fervorem charitatis. » — Haec ille. — Item, art. 2, in solutione secunde quaestionculae, sic dicit: « Peccatum veniale non dimittitur quamdiu voluntas manet in illo. Ipsum autem recedere voluntatem ab eo quod quis prius volebat, est displicere ei quod voluit. Talis autem displicentia dolor contritionis dicitur, quando est gratia informata. Sed sciendum quod contritio potest accipi tripliciter, vel actu, vel

habitu, vel medio modo. Habitu quidem contritio existens non sufficit ad peccati venialis dimissionem: quia tunc quicumque haberet poenitentiae virtutis habitum, cuius actus est quodlibet contritio, consecutus esset peccati venialis dimissionem; et sic peccatum veniale cum gratia esse non posset. Nec iterum requiritur quod semper adsit actualis contritio: quia sequeretur quod peccatum quod aliquis in memoria vel cogitatione non haberet, remitti non posset. Et ideo dicendum quod requiritur contritio medio modo, quando scilicet, etsi actu peccatum non displiceat explicitè, displicet tamen implicitè, quia ex virtute actus quem agit, sequeretur displicentia explicita peccati venialis, si cogitatio ad illud ferretur. » — Haec ille. — Item, ibidem, primo loco, arguit sic: « Dicit Gregorius (implicitè lib. 16. *Moralium*, cap. 67, rec. 27, vel. 30): Quod est aqua ad criminum (x), hoc est veniale ad fervorem charitatis. Sed fervor charitatis potest esse sine contritione: quia aliquis potest ferventer in Deum converti, et tamen de peccato non dolere, quod est conteri. Ergo peccatum veniale potest dimitti sine contritione. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod, quamvis fervor charitatis possit esse dum homo in Deum fertur motu charitatis, sine hoc quod de peccato veniali cogitet explicitè, tamen in illo motu implicitè continetur displicentia venialis peccati, vel unius, vel omnium; quia, si ferventer in Deum fertur, displicet ei omne quod a Deo retardat. Unde potest esse tam fervens motus charitatis in Deum, quod omnia venialia peccata delet, etiam sine actuali cogitatione ipsorum. » — Haec ille. — Similia dicit, 3 p., q. 87, art. 1, ubi sic dicit: « Remissio culpae fit per conjunctionem ad Deum, a quo aliquo modo separatur culpa. Sed haec separatio perfecte quidem fit per peccatum mortale, imperfecte autem per peccatum veniale: nam per peccatum mortale mens omnino a Deo avertitur, utpote contra charitatem agens; per peccatum autem veniale retardatur affectus hominis, ne prompte in Deum feratur. Et ideo utrumque peccatum per poenitentiam quidem dimittitur, quia per utrumque deordinatur voluntas hominis per immoderatam conversionem ad bonum creatum: sicut enim peccatum mortale remitti non potest quamdiu voluntas peccato adheret, ita etiam nec peccatum veniale, quia, manente causa, manet effectus. Exigitur autem ad peccati mortalis remissionem perfectior poenitentia, ut scilicet homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur, quantum in ipso est, ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur. Sed hoc non requiritur ad remissionem peccatorum venialium. Non tamen sufficit habitudo displicentiae, quae habetur per habitum

charitatis vel poenitentiae virtutis : quia sic charitas non compateretur peccatum veniale; quod patet esse falsum. Unde sequitur quod requiritur quedam virtualis displicentia : puta cum aliquis fertur hoc modo secundum affectum in Deum et res divinas, ut quidquid ei occurrat quod eum ab hoc motu retardat, et displiceret ei, et doleret se hoc commisisse, etiamsi actu de illo non cogitaret. Quod tamen non sufficeret ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem. » — Haec ille. — Item, ibidem, in solutione tertii : « Fervor, inquit, charitatis virtualiter implicat displicentiam venialium peccatorum, ut dictum est. » — Haec ille. — Ex quibus omnibus patet quod fervor charitatis opponitur virtualiter peccato veniali, uni, vel pluribus, vel omnibus, et ideo sufficit ad deletionem venialium peccatorum, unius, vel plurium, vel omnium; et quod arguens male intellexit talem fervorem; et quod displicentia quam ipse ponit, sine charitate nihil valet, vel non sufficit ad remissionem peccati venialis. Item, quod fervor actualis charitatis aliquando opponitur peccato veniali virtualiter, licet non semper; ideo aliquando tollit illud, licet non semper.

Ad sextum dicitur quod arguens insufficienter exponit dictum Gregorii : quia Gregorius non loquitur de obscuratione luminis naturalis rationis, sed luminis gratiae vel charitatis; quod quidem, licet non diminuat quantum ad habitum per peccatum veniale, minuitur tamen quantum ad actum vel fervorem. De hoc sanctus Thomas, *de Malo*, q. 7, art. 2, in solutione decimisexti, sic dicit : « Actus potest diminui dupliciter. Uno modo, quantum ad facilitatem vel facultatem agendi, ut scilicet homo non possit tantum agere quantum prius; et sic quod diminuit actum, diminuit principium actus, quod est forma. Alio modo, quantum ad executionem actus; et sic non oportet quod illud quod diminuit actum, diminuat formam; non enim diminuit (z) gravitatem lapidis columna quae retinet ipsum ne cadat deorsum, nec diminuit virtutem gressivam hominis qui ligat ipsum. Et per hunc modum veniale diminuit actum charitatis, non autem primo modo. » — Haec ille. — Item, ibidem, in solutione decimisexti argumenti, sic dicit : « Fervor potest accipi dupliciter. Uno modo, secundum quod importat intensionem inclinationis amantis in amatum; et talis fervor est essentialiter charitas, et non diminuitur per veniale peccatum. Alio modo dicitur fervor charitatis, secundum quod motus dilectionis redundat etiam in inferiores vires, ut quodammodo non solum cor, sed etiam caro exultet in Deum; et talis fervor diminuitur per peccatum veniale, absque diminutione charitatis. » — Haec ille. — Potest tamen intelligi diminutio charitatis quoad habitum,

non solum quoad actum, aliquo modo. Unde, ibidem, in solutione quarti, sic dicit : « *Difficile mobile* non est differentia constitutiva habitus : nec enim dispositio et habitus sunt diverse species; alioquin non posset una et eadem qualitas, quae prius fuit dispositio, postea fieri habitus. Sed *facile mobile et difficile mobile* se habent sicut perfectum et imperfectum circa eandem rem. Dato autem quod *difficile mobile* esset differentia constitutiva, adhuc ratio non sequeretur. Quia quod aliquis habitus fiat de facili mobilis, potest contingere dupliciter. Uno quidem modo, per se, quia scilicet non habet perfectum esse in subjecto; et sic quidquid diminueret hoc quod est *difficile mobile* circa habitum, diminueret ipsum habitum. Alio modo, per accidens, ex eo scilicet quod inducitur dispositio ad contrarium : ut si dicamus quod forma aquae, per susceptionem caloris, fiat minus de difficili mobilis; et tamen constat quod forma substantialis non diminuitur. Et per hunc modum veniale diminuit hoc quod est *difficile mobile* circa charitatem. Et per hunc modum intelligendum est hoc quod quidam dicunt, quod veniale diminuit charitatem quantum ad radicationem in subjecto, non quidem per se, sed per accidens; ut dictum est. » — Haec ille.

II. Ad argumenta aliorum. — Ad quatuor sequentia respondet Petrus de Palude (dist. 16, q. 4).

Unde ad primum sic dicit : « Non est simile : quia illud quo remittitur peccatum veniale, scilicet fervor charitatis, supponit illud quo remittitur mortale, scilicet charitatem; non autem e converso. — Vel, si istud negatur, saltem remissio omnis peccati est per gratiam Dei, non ex operibus hominis; alias gentilis posset satisfacere de veniali sine fide, sine qua impossibile est placere Deo; non autem remittit nisi ei qui sibi placet. Gratia autem non datur cum mortali. Ideo, etc. »

Ad secundum dicit (ibid.), quod, « licet poena sit finita, tamen requiritur quod sit Deo accepta; quod non est quamdiu persona est exosa Deo. »

Ad tertium dicit (ibid.) quod, « licet homo ex se possit deordinari et obligari ad poenam, non tamen potest se ex puris naturalibus reordinare, maxime quando est deordinatus per mortale. Contritio enim est motus liberi arbitrii non solum in peccatum detestandum simpliciter, sed in peccatum detestandum propter Deum; et etiam motus liberi arbitrii in Deum super omnia diligendum. Quorum neutrum facit qui est in mortali; quia nec Deum diligit super omnia, quia tunc non adheret ei; nec detestatur peccatum pure propter Deum, quia tunc magis detestaretur quod est magis contra Deum. Ideo, etc. Nec similiter potest homo seipsum a reatu poenae liberare, nisi a Deo per gratiam remittatur. »

Ad quartum dicit (ibid.) quod « illud quod nec

(z) diminuit. — Om. Pr.

tollitur nec supponitur ad restitutionem ejus quod directe tollitur per peccatum, non oportet restitui; sed quod presupponitur, sic. Sicut per peccatum quodcumque in moribus non tollitur fides, nec spes, quia peccator et credere et sperare potest; tamen de nullo peccato potest homo liberari sine fide et spe, quia sine fide impossibile est Deo placere, et sic supponitur ad omnem reordinationem. Similiter est de charitate et gratia ». — Hæc Petrus, et bene, conformiter ad prædicta.

Verumtamen, ibidem, in sequentibus, dicit aliqua contraria sancto Thomæ et veritati. Dicit enim, respondendo ad secundum argumentum superius solum (α), quod « non est simile. Quia ille qui in solo originali et veniali est, potest ex puris naturalibus Deum super omnia diligere, et sic voluntatem suam reordinare; et est gratus Deo ad bona nature habenda, et ad mala sensus evadenda, quæ non debentur peccato originali; licet non sit gratus quoad habendam gloriam et vitandam pœnam damni. Sed ille, qui est in mortali, habet voluntatem deordinatam simpliciter, et est reus pœnæ æternæ damni et sensus; unde non potest se ordinare; unde pro veniali cum mortali moriens in æternum punietur. Non sic autem est de originali et veniali. Unde dico quod sine gratia potest remitti veniale in non habenti mortale actuale, non tamen cum mortali; quamvis aliqui dicant quod nec sine (β) gratia simpliciter ». — Hæc Petrus, et male. — Quod enim dicit de dilectione Dei super omnia possibili habenti peccatum originale, falsum est, et contra sanctum Thomam, 1^a 2^e, q. 109, art. 3, ubi sic concludit: « Homo in statu nature integræ non indigebat dono gratiæ superaddite naturalibus bonis ad diligendum Deum super omnia, licet indigeret auxilio Dei ad hoc cum moventis. Sed in statu nature corruptæ indiget etiam homo ad hoc auxilio gratiæ naturam sanantis. » — Hæc ille. — Et de hoc multa dicta sunt, 2. *Sentent.*, dist. 28 et 29. Unde Petrus quoad hoc false dicit, et, consequenter, quoad hoc quod aliquis possit sufficienter sine gratia conteri de aliquo peccato etiam veniali.

Ad argumentum pro quæstione, patet solutio ex dictis in solutione tertii Durandi (γ).

Et hæc de quæstione sufficiant. De qua benedictus Deus omne per ævum. Amen.

(α) Argumentum secundum Durandi. — Cfr. art. præced., I, secundo.

(β) *sine*. — *sic* Pr.

(γ) *Durandi*. — *Om. Pr.*

QUÆSTIO II.

UTRUM PœNITENTIA HABEAT PARTES

ALTERUM, circa eandem distinctionem, queritur: Utrum pœnitentia habeat partes.

Et arguitur quod non. Pœnitentia enim est virtus et sacramentum. Sed ei, inquantum est virtus, non assignantur partes, cum virtus sit habitus quidam, qui est simplex qualitas mentis. Similiter etiam ei pœnitentiæ, inquantum est sacramentum, non videtur quod partes sint assignandæ; quia baptismo et aliis sacramentis non assignantur partes. Ergo pœnitentiæ nullæ partes debent assignari.

In oppositum arguitur. Quia partes sunt, ex quibus perfectio alicujus integratur. Sed pœnitentiæ perfectio integratur ex pluribus, scilicet ex contritione, confessione et satisfactione. Ergo pœnitentia habet partes.

In hac quæstione sunt tres articuli. In primo ponuntur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio: Pœnitentia habet partes.

Hanc ponit sanctus Thomas, præsentī distinctione, q. 1, art. 1, in solutione primæ quæstionculæ, dicens: « In pœnitentia non est pro materia aliqua res exterior; sicut in baptismo aqua; sed ipse actus humanus loco materiæ in hoc sacramento se habet, qui per quandam recompensationem offensam culpæ præcedentis tollit. In actibus autem humanis est quidam gradus ad perfectionem pertingendi, propter diversas partes hominis, quarum una aliam movet. Et ideo oportet quod diversa secundum ordinem ad perfectionem pœnitentiæ considerentur. Et hæc dicuntur pœnitentiæ partes. » — Hæc ille.

Simile dicit, 3 p., q. 90, art. 1: « Partes, inquit, rei sunt in quas materialiter dividitur totum: habent enim se partes ad totum (α) sicut materia ad formam; unde, in 2. *Physicorum* (t. c. 31), partes ponuntur in genere causæ materialis; totum autem in genere causæ formalis. Ubicumque ergo ex parte

(α) *ad totum*. — *Om. Pr.*